

Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w roku 2009

W 2009 roku w ramach *Powiatowego Programu Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007-2010* większość zadań zaplanowanych w harmonogramie została zrealizowana. Stało się tak pomimo tego, iż zmniejszyła się ilość środków przekazywanych przez PFRON, zlikwidowano program PFRON „Osoba niepełnosprawna w służbie publicznej”, a także nie zakwalifikowano Krakowa ze względu na kryteria do programu „Wyrównywania różnic między regionami” organizowanego przez PFRON. Przyczyniło się to do zmiany lub ograniczenia działań skierowanych do środowiska osób niepełnosprawnych.

Priorytet 1: Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych

Zadania: **Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych;**

Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych;

Prowadzenie badań środowiska osób niepełnosprawnych.

Z danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że w porównaniu z rokiem 2008 zwiększyła się ilość złożonych wniosków o ustalenie niepełnosprawności i wyniosła 11 357; pozytywnie rozpatrzono natomiast 11 163 wnioski. Głównym celem składania wniosków było nabycie praw do ubiegania się o dofinansowanie do środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego, turnusów rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych, korzystania z Karty Parkingowej oraz możliwości zatrudnienia w zakładach pracy chronionej.

Bardzo ważnym elementem działania gminnych komórek organizacyjnych realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych jest uświadomienie tym osobom oraz ich opiekunom praw, jakie nabyli wskutek uznania za niepełnosprawnych. Służyć temu ma uaktualniony „Krakowski Informator dla Osób Niepełnosprawnych”, który stanowi kompendium wiedzy na temat ulg, uprawnień dla osób niepełnosprawnych oraz wskazuje możliwości korzystania z różnych form pomocy. W 2009 roku Informator został wydany w ilości 4 000 egzemplarzy.

Inną bardzo istotną sprawą jest przybliżanie pełnosprawnym mieszkańcom Krakowa problematyki osób niepełnosprawnych, przedstawianie ich twórczości, organizowanie integracyjnych przedsięwzięć. Promowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawnych jest realizowane poprzez ogólnopolskie kampanie, do których przystąpiła Gmina Miejska Kraków – „Kampania Parkingowa” oraz „Polska bez barier”. Pierwsza z nich ma na celu uświadomienie pełnosprawnym kierowcom problemu parkowania na miejscach przeznaczonych dla niepełnosprawnych, poprzez rozpowszechnianie plakatów, ulotek, a także intensyfikację kontroli tych miejsc przez Straż Miejską oraz Policję.

Odmienną formę ma kampania „Kraków bez barier”, której celem jest promocja budownictwa dostępnego do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez organizację konkursu i nagradzanie pamiątkowymi tablicami z brązu najlepszych rozwiązań.

Na bieżąco prowadzona jest przez Referat ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych baza organizacji pozarządowych oraz instytucji działających w środowisku osób niepełnosprawnych.

PRIORYTET 1. Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych

ZADANIA	DZIAŁANIA OPERACYJNE	KOSZTY ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	REALIZATOR	WSKAŹNIKI REZULTATU
1. Kształtowanie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych	przeprowadzenie kampanii społecznych i informacyjnych w zakresie kształtowania właściwych postaw wobec osób niepełnosprawnych	79 285,29 zł	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi	organizacja Konkursu” Kraków bez barier” w ramach kampanii „Polska bez barier” oraz Kampanii Parkingowej
	organizowanie przedsięwzięć integracyjnych o charakterze kulturalnym, sportowym oraz konferencji i spotkań	125 346,19 zł	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych	10 przedsięwzięć integracyjnych, ok. 3000 osób niepełnosprawnych biorących udział w przedsięwzięciach
2. Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych	wydanie kolejnych edycji Krakowskiego Informatora dla Osób Niepełnosprawnych	48 064 zł	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych	wydanie 4 000 egzemplarzy Informatora + wkładka informacyjna w Dzienniku Polskim
	udostępnianie informacji na temat praw osób niepełnosprawnych, działań podejmowanych przez Gminę Miejską Kraków w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych	dostępność dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych
	uaktualnianie i udostępnianie baz danych organizacji pozarządowych działających w środowisku osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa		baza danych ok. 120 organizacji pozarządowych, oraz około 20 instytucji
	stały monitoring oznakowania miejsc postojowych dla pojazdów osób niepełnosprawnych oraz kontrole ich prawidłowego użytkowania	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	ZIKiT, Straż Miejska	utrzymanie 480 miejsc parkingowych, odnowienie oznakowania poziom P-20, dokonano 7 025 kontroli miejsc postojowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych
3. Prowadzenie badań środowiska osób niepełnosprawnych	prowadzenie badań statystycznych przez miejskie jednostki obsługujące osoby niepełnosprawne	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Wydział Świadczeń Socjalnych	11 357 przyjętych wniosków w sprawie wydania orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, 11 163 wydane orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, 7 368 wydanych legitymacji osoby niepełnosprawnej

Priorytet 2: Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania: **Zatrudnienie i rehabilitacja zawodowa;**
 Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
 Poradnictwo zawodowe;
 Rehabilitacja społeczna i zawodowa w zakresie przywracania umiejętności niezbędnych w zakresie podejmowania pracy.

Praca dla wielu osób niepełnosprawnych stanowi kluczową formę rehabilitacji społecznej, gdyż daje osobie niepełnosprawnej poczucie bezpieczeństwa i stabilności. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej prowadzi Grodzki Urząd Pracy. Środki finansowe na to zadanie przekazywane są przez PFRON, Fundusz Pracy, a także są pozyskiwane w ramach Europejskiego Funduszu Kapitał Ludzki oraz środków własnych GUP.

Jednym z zadań w tym obszarze jest promocja zatrudniania osób niepełnosprawnych, nie tylko w zakładach pracy chronionej, ale przede wszystkim na otwartym rynku pracy. Dlatego też najważniejsze są działania promocyjne zarówno w środowisku potencjalnych pracodawców, ale również wśród poszukujących pracy osób niepełnosprawnych. Przełamanie stereotypu niepełnosprawnego jako gorszego pracownika, należy do priorytetów wszelkich działań na rynku pracy. Wraz z bardzo dobrym pracownikiem, firma może uzyskać również inne korzyści m.in. doposażenie nowo utworzonych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, 60 % zwrotu kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne.

Grodzki Urząd Pracy współpracuje również w ramach aktywizacji zawodowej ze specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, celem której jest nauka poruszania się po rynku pracy. Przełamywanie barier mentalnych i niskiej samooceny, jaką niejednokrotnie prezentują osoby niepełnosprawne to zadanie organizacji pozarządowych, które uzyskują środki unijne na aktywizację zawodową tych osób, poprzez pracę z wykwalifikowanymi trenerami pracy oraz psychologami.

Inna skuteczną formą aktywizacji jest samozatrudnienie. GUP posiada środki z PFRON na pomoc w zakresie podjęcia działalności gospodarczej przez osobę niepełnosprawną, które przyznaje się w formie jednorazowych dofinansowań.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej dofinansowuje, w ramach działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej, zajęcia z aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Zajęcia te mają na celu przygotowanie osób z niepełnosprawnością do wejścia na rynek pracy.

PRIORYTET 2. Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

ZADANIA	DZIAŁANIA OPERACYJNE	PLANOWANE KOSZTY ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	REALIZATOR	WSKAŹNIKI REZULTATU
1. Zatrudnienie i rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych	pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe skierowane do osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	środki budżetowe GUP	GUP	853 miejsca pracy
	zlecenie szkoleń zawodowych przekwalifikowanie zawodowe osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	PFRON+ Fundusz Pracy + PO KL w ramach EFS	GUP	171 szkoleń
	aktywna polityka pozyskiwania pracodawców służąca tworzeniu miejsc i utworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	środki budżetowe GUP	GUP	na bieżąco
2. Promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych	informowanie pracodawców i osób niepełnosprawnych o specyfice lokalnego rynku pracy	w ramach etatów	środki budżetowe GUP	GUP	na bieżąco
	pomoc finansowa dla osób niepełnosprawnych na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni	170 000 zł	PFRON		przyznanie 8 osobom niepełnosprawnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej
	refundacja dla pracodawców tworzących nowe stanowiska pracy i zatrudniających osoby niepełnosprawne	170 000 zł	PFRON		dokonanie zwrotów kosztów wyposażenia 7 stanowisk pracy
	dokonywanie zwrotu 60 % kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne zatrudnionych przez co najmniej 12 miesięcy osób niepełnosprawnych	105 000 zł	PRFON	GUP	dokonanie refundacji na podstawie 10 umów zawartych w 2008 roku

	dofinansowanie do wysokości 50 % oprocentowania kredytów bankowych zaciągniętych przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej	5 000 zł	PFRON	GUP	brak dofinansowania
	współpraca z punktami pośrednictwa pracy prowadzonymi przez organizacje pozarządowe oraz Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych, MOPS	prorowadzenie aktywnej polityki zatrudniania osób niepełnosprawnych
3. Poradnictwo zawodowe	edukacja osób niepełnosprawnych w zakresie poruszania się po rynku pracy	w ramach etatów	środki budżetowe GUP	GUP	na bieżąco
	spotkania z młodzieżą ze szkół specjalnych oraz uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej	w ramach etatów	środki budżetowe GUP		młodzież z 6 szkół specjalnych i ośrodków szkolno-wychowawczych
	współpraca ze szkołami specjalnymi i ośrodkami szkolno - wychowawczymi	w ramach etatów	środki budżetowe GUP		młodzież ze szkół specjalnych i ośrodków szkolno-wychowawczych – 3 osoby
4. Rehabilitacja społeczna i zawodowa w zakresie przywracania umiejętności niezbędnych w zakresie podejmowania pracy	dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej	7 980 113 zł	PFRON, budżet Miasta Krakowa	MOPS - zadanie ustawowe, we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami	507 osób niepełnosprawnych skorzystało z rehabilitacji zawodowej i społecznej w Warsztatach Terapii Zajęciowej, dodatkowo pokrywane są częściowo koszty uczestnictwa 11 osób w warsztatach na terenie innych powiatów (środki PFRON 7 460 883 zł, Gminy 519 230 zł)

Priorytet 3: Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

**Zadania: Rozwijanie umiejętności społecznych oraz poprawa psychofizycznej
 sprawności osób niepełnosprawnych;
 System świadczeń;
 System opieki zdrowotnej.**

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym i jest realizowana przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji, kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych to przede wszystkim umożliwienie tym osobom korzystania z pomocy w dofinansowaniu działań związanych z podniesieniem ich sprawności fizycznej i psychicznej. Są to zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ze środków Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych. Z uwagi na przekazanie przez PFRON mniejszych środków finansowych w stosunku do 2008 roku, zmniejszono nakłady na dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych, na poziomie zaplanowanym pozostawiono natomiast dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych, zwiększono dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego. Dla osób z zaburzeniami psychicznymi MOPS utrzymuje 5 mieszkań chronionych, w których znajdują się 23 miejsca. Osoby te mogą się usamodzielniać i powracają do życia społecznego.

Gmina Miejska Kraków realizuje również zadanie związane z transportem osób niepełnosprawnych. Sześć busów, które stanowią własność Urzędu Miasta Krakowa, na podstawie umowy z Radio Taxi Partner jest wykorzystywanych do świadczenia przez tą firmę usług transportowych indywidualnym osobom niepełnosprawnym. Usługa ta jest dofinansowywana ze środków Gminy. Nie jest to zadanie ustawowe, w odróżnieniu od całej gamy zadań związanych ze świadczeniami socjalnymi, które koordynuje Wydział Świadczeń Socjalnych. W skład zabezpieczenia socjalnego skierowanego tylko do osób niepełnosprawnych wchodzi: świadczenie pielęgnacyjne przysługujące z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem – matce lub ojcu, zasiłek pielęgnacyjny dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności lub umiarkowanego od dzieciństwa.

System opieki zdrowotnej skierowany jest głównie na profilaktykę. W 2009 roku były prowadzone 4 programy zdrowotne dla dzieci niepełnosprawnych w zakresie profilaktyczno – terapeutycznym, profilaktyczno – leczniczym oraz szczepień ochronnych.

PRIORYTET 3. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

ZADANIA	DZIAŁANIA OPERACYJNE	PLANOWANE KOSZTY ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	REALIZATOR	WSKAŹNIK REZULTATU
1. Rozwijanie umiejętności społecznych oraz poprawa psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych	udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	1 743 160 zł	PFRON	MOPS - zadanie ustawowe, we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami	2 778 osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów uzyskało dofinansowania, a 2 495 osób wzięło udział w turnusach rehabilitacyjnych
	dofinansowanie do działalności mieszkań chronionych	152 500 zł	budżet Miasta Krakowa		kontynuacja zadania mającego na celu prowadzenie 23 miejsc dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 5 mieszkaniach chronionych
	dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego	2 364 363 zł	PFRON		przyznano i wypłacono dofinansowanie dla 2 614 osób niepełnosprawnych, jednej organizacji dofinansowano zakup sprzętu na kwotę 15 180 zł
	dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych	559 058 zł			zawarto 114 umów na dofinansowanie 126 przedsięwzięć, w których wzięły udział 9 904 osoby
2. System świadczeń pomocy społecznej	dofinansowanie transportu osób niepełnosprawnych	548 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Świadczeń Socjalnych	dla nieograniczonej niepełnosprawnych
	dofinansowanie transportu dzieci autystycznych na zajęcia rehabilitacyjne	21 000 zł			ok. 300 kursów
	kierowanie niepełnosprawnych mieszkańców Krakowa do Zakładów Opieki Leczniczej	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa		1800 wydanych decyzji
	świadczenia pielęgnacyjne	25 628 063 zł	budżet Wojewody Małopolskiego		1 881 dodatków, 12 813 zasiłków pielęgnacyjnych, 576 świadczeń pielęgnacyjnych
3. System opieki zdrowotnej - profilaktyka	realizacja programów profilaktycznych skierowanych dla osób niepełnosprawnych w ramach Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia "Zdrowy Kraków"	56 012,50 zł	budżet Miasta Krakowa	Biuro ds. Ochrony Zdrowia	zrealizowano 4 programy zdrowotne dla dzieci niepełnosprawnych: 1. Program profilaktyczno – terapeutyczny dla dzieci i młodzieży (26 400 zł), 2. Program profilaktyczno – leczniczy dla dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego nr 2 (9 000 zł), 3. Program profilaktyczno – leczniczy dla dzieci niewidomych i słabo widzących z Ośrodka Szkolno – Wychowawczego przy ul. Tynieckiej (9 000 zł), 4. Program zdrowotny w zakresie szczepień ochronnych przeciw grypie dla dzieci niepełnosprawnych w wieku szkolnym (11 621 zł)

Priorytet 4: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.

Zadania: Likwidacja barier funkcjonalnych;

Przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez organizowanie integracyjnych zajęć edukacyjno – kulturalnych;

Polityka mieszkaniowa wobec osób niepełnosprawnych;

Rozbudowa infrastruktury systemu pomocy społecznej;

Zadania powierzone dzielnicom z zakresu problematyki osób niepełnosprawnych;

Polityka transportowa Miasta;

Edukacja.

Funkcjonowanie w społeczeństwie osób z niepełnosprawnością uzależnione jest od dostosowania środowiska do ich potrzeb. Głównymi przeszkodami są bariery architektoniczne, ale również bariery w komunikowaniu się i techniczne. Likwidacja barier funkcjonalnych skupia się na dwóch aspektach, tj. dostępności dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych i likwidacji tych barier u osób indywidualnych. Z założenia budżet Miasta Krakowa uwzględnia likwidację barier dla całych grup osób niepełnosprawnych z różnymi dysfunkcjami, ale w pierwszej kolejności to są dysfunkcje ruchu, wzroku i słuchu. Natomiast środki otrzymywane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczane są na likwidację barier u indywidualnych osób z niepełnosprawnością.

Co roku Gmina Miejska Kraków przeznacza znaczne środki na likwidację barier architektonicznych w przestrzeni publicznej. Na etapie planowania, projekty architektoniczne są opiniowane przez specjalnie powołany Zespół ds. dostosowania infrastruktury miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych działający przy Powiatowej Społecznej Radzie ds. Osób Niepełnosprawnych. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. nr 156, poz. 1118 z późn. zm.) obiekty budowane po 1994 roku obligatoryjnie muszą być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Problemem w Krakowie jest likwidacja barier w obiektach budowanych przed wprowadzeniem tej ustawy oraz w obiektach zabytkowych, w tym również należących do zasobów gminnych. Sukcesywnie w miarę posiadanych środków są one likwidowane. W roku sprawozdawczym kwota na realizację tego zadania wyniosła 1 144 670,42 zł.

W 2009 roku zostały przyznane środki unijne dla innowacyjnego projektu zamieszczenia w ciągu Drogi Królewskiej dla osób z dysfunkcją narządu wzroku makiet najważniejszych zabytków na tej trasie. Będą to makiety: Barbakanu, Bramy Floriańskiej, Domu Jana Matejki, Bazyliki Mariackiej, Sukiennic, Wzgórza Wawelskiego oraz kościołów – św. Piotra i Pawła, św. Andrzeja, św. Idziego. Jest to kolejny krok po wydaniu mapy turystycznej Krakowa dla osób niewidomych, w kierunku przybliżenia Miasta dla niewidomego turysty. Na uwagę zasługuje również akcja rekomendacji krakowskich restauracji pod kątem ich dostępności dla osób niepełnosprawnych, której finałem będzie wydany w 2010 roku informator „Kraków na widelcu”, w którym oznaczone będą specjalnym znaczkiem lokale dostępne dla osób niepełnosprawnych.

Dla niepełnosprawnych dzieci i młodzieży Gmina Miejska Kraków stworzyła całą sieć placówek specjalnych, jak i wiele oddziałów integracyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa zabezpiecza finanse na funkcjonowanie tych placówek, dowóz do nich niepełnosprawnych dzieci, jak i środki finansowe na remonty i nowe inwestycje.

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonuje 13 Warsztatów Terapii Zajęciowej finansowanych z budżetu Miasta Krakowa, w których osoby niepełnosprawne mogą rozwijać swoje umiejętności i uczyć się codziennego życia. Nadzór nad nimi sprawuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który nadzoruje również Domy Pomocy Społecznej oraz Miejskie Dienne Domy Pomocy Społecznej, w których przebywają osoby niepełnosprawne.

Od grudnia 2008 roku obowiązuje *Program dostosowania systemu komunikacji miejskiej do obsługi osób niepełnosprawnych*. Przygotowany został harmonogram działań na rok 2009, z którego zostanie przedstawione Radzie Miasta Krakowa odrębne sprawozdanie.

Dzielnice jako jednostki pomocnicze realizują zadania powierzone z zakresu problematyki osób niepełnosprawnych. Kwota jaką miały do dyspozycji to 2 295 000 zł. Środki te zostały wykorzystane na remonty w budynkach użyteczności publicznej, likwidację barier architektonicznych w ciągach komunikacyjnych, dofinansowanie imprez integracyjnych oraz doposażenie warsztatów oraz świetlicy, prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Szczegółowe informacje znajdują się załączniku nr 1 do niniejszego sprawozdania.

PRIORYTET 4. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

ZADANIA	DZIAŁANIA OPERACYJNE	KOSZTY ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	REALIZATOR	WSKAŹNIKI REZULTATU
1. Likwidacja barier funkcjonalnych	doposażenia ogródków jordanowskich w urządzenia integracyjne	2 700 zł	budżet Miasta Krakowa	ZIKiT	zamontowano piaskownicę dla dzieci niepełnosprawnych na terenie ogródka jordanowskiego Młynówka Królewska od strony ul. Urzędniczej
	likwidacja barier architektonicznych na cmentarzach komunalnych	2 000 zł	budżet Miasta Krakowa	ZCK	rozpoczęcie przebudowy węzła sanitarnego w budynku administracji Cmentarza Grębałów – dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych
	likwidacja barier architektonicznych w żłobkach integracyjnych	25 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Biuro ds. Ochrony Zdrowia	budowa podjazdu w Żłobku Samorządowym nr 19, ul. Świtezianki 7, projekt przebudowy wejścia, drogi dojazdowej oraz podjazdu w Żłobku Samorządowym nr 20
	likwidacja barier architektonicznych w placówkach kultury	25 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego	ukończono budowę podjazdu na widownię w Teatrze Scena Stu, oraz wjazdu do teatru; ze środków Spółdzielni Mieszkaniowej wykonany został podjazd do Nowohuckiej Biblioteki Publicznej filia nr 9
	likwidacja barier architektonicznych w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym ul. Wielicka 267	298 030,16 zł	budżet Miasta Krakowa + środki PFRON	Biuro ds. Ochrony Zdrowia	budowa dźwigu osobowo – towarowego i podjazdu dla osób niepełnosprawnych w Pawilonie nr 2, dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych
	monitorowanie projektów architektonicznych pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych	126 projektów opiniowanych pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych
	likwidacja barier architektonicznych w budynku krakowskiego Magistratu	181 859,30 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Obsługi Urzędu	zamontowano najazd oraz wyciąg przyschodowy w klatce „F” dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych
	likwidacja barier architektonicznych w gminnych budynkach użyteczności publicznej: os. Urocz 18 ul. Niemcewicz 7 ul. Szwedzka 27 os. Centrum C 11 os. Krakowiaków 43 al. Pokoju 4 ul. Kutrzeby 4 os. Szkolne 9 pl. Sikorskiego 9	232 386,96 zł	budżet Miasta Krakowa	ZBK	dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych

	likwidacja barier architektonicznych w gminnych budynkach placówek edukacyjnych	402 694 zł	budżet Miasta Krakowa + PFRON	Wydział Edukacji	wybudowano szyb windy wraz z zakupem i montażem windy w ZSS nr 14 (312 883,76 zł), opracowano koncepcję budowy windy dla osób niepełnosprawnych wraz z uzyskaniem decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego dla Przedszkola nr 182 (5 000 zł), opracowano dokumentację na wykonanie podjazdu do wejścia głównego i na tarasy, dostosowano łazienki dla potrzeb osób niepełnosprawnych w Przedszkolu nr 35 (49 998,22 zł) zmodernizowano sanitariaty oraz zakupiono i zamontowano podnośnik sufitowy dla potrzeb osób niepełnosprawnych w ZSS nr 11 (34 812,46 zł)
	likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej	1 490 572 zł	PFRON	MOPS	zawarto umowy ze 148 osobami niepełnosprawnymi, rozliczono i dofinansowanie zostało zrealizowane w 139 przypadkach
	likwidacja barier w komunikowaniu się i technicznych	658 744 zł			zawarto umowy z 602 osobami na dofinansowanie, rozliczono dofinansowanie dla 599 osób
	opracowanie i wykonanie projektu trasy turystycznej z makietami dotykowymi pod nazwą „Droga Królewska dla niepełnosprawnego turysty”	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa oraz środki unijne z MPRR dz. 3.1	Biuro Marketingu Turystycznego Miasta, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Biuro Funduszy Europejskich	w 2009 roku przygotowano wniosek aplikacyjny i podpisano umowę na realizację przedsięwzięcia – rozpoczęcie w 2010 r.
	wydawanie mapy Miasta Krakowa dla osób niewidomych i niedowidzących	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Biuro Marketingu Turystycznego Miasta	wydano na podstawie porozumienia o współpracy lub protokołu przekazania 504 szt. kompletów map
	akcja rekomendacji krakowskich restauracji	50 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Biuro Marketingu Turystycznego Miasta	oceniono pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych 130 restauracje, z czego 83 posiada udogodnienia (np. przystosowana toaleta, podjazd, winda)
	wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych	2 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Świadczeń Socjalnych	3 550 kart parkingowych osób niepełnosprawnych
	wydawanie kart parkingowych dla placówek	2 000 zł	budżet Miasta Krakowa		9 kart parkingowych placówek
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez organizowanie integracyjnych zajęć edukacyjno - kulturalnych	organizowanie zajęć integracyjnych przez placówki kulturalne	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego	w ramach bieżącej działalności instytucji kultury: Teatr Kto, Teatr Ludowy, Balet Dworski Cracovia Danza, Ośrodek Kultury Dworek Białoprądnicki, Ośrodek Kultury Zespół Pieśni i Tańca Krakowiacy, Biblioteki Publiczne - organizowano zajęcia oraz kontynuowano współpracę przy realizacji przedsięwzięć integracyjnych

	zlecenie prowadzenia specjalistycznej placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego dla 30 dzieci	108 000 zł	budżet Miasta Krakowa	MOPS	zapewnienie częściowej opieki 30 dzieciom z terenu GMK, w tym również dzieciom o obniżonej sprawności zdrowotnej i społecznej, w tym 4 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności; w placówce realizowany jest program psychoprofilaktyczny, kompensacyjny, prowadzone są zajęcia z psychologiem, pedagogiem, socjoterapeutą; wychowankowie otrzymują także pomoc w nauce; codziennie dzieci otrzymują jeden posiłek; placówka współpracuje również z rodzinami wychowanków organizując m.in. spotkania i pogadanki
3. Polityka mieszkaniowa Gminy Miejskiej Kraków wobec osób niepełnosprawnych	przyznawanie osobom niepełnosprawnym mieszkań z zasobu mieszkaniowego Gminy Miejskiej Kraków	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Wydział Mieszkalnictwa	pozyskano i dostosowano 7 mieszkań dla potrzeb osób niepełnosprawnych
4. Rozbudowa infrastruktury systemu pomocy społecznej	budowa domu pomocy społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych z chorobą alkoholową	2 783 277,21 zł	budżet Miasta Krakowa	MOPS	1. Opracowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie nowej decyzji o pozwoleniu na budowę. 2. Przeprowadzone roboty w zakresie posadowienia obiektu. 3. Wykonanie konstrukcji piwnic. 4. Wybudowana jedna kondygnacja naziemna. 5. Złożony wniosek aplikacyjny o dofinansowanie inwestycji w ramach MRPO
5. Polityka transportowa Gminy Miejskiej Kraków w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych	Program dostosowania komunikacji miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych	2 762 418,66 zł	budżet Miasta Krakowa, fundusze unijne	ZIKiT, MPK, MOBILIS	dla nieograniczonej liczby osób niepełnosprawnych
6. Zadania powierzone dzielnicom z zakresu problematyki osób niepełnosprawnych	likwidacja barier architektonicznych - inwestycje, remonty i inne	2 132 599,03 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Świadczeń Socjalnych	108 zrealizowanych zadań
7. Edukacja	dowóz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do szkół	4 229 792,74 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Edukacji	630 - średniomiesięczna liczba uczniów
	założenie Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy nr 9 w SOSW nr 3	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa		placówka rozpoczęła pracę z dniem 1 września 2009 r., aktualnie uczęszcza 10 uczniów
	finansowanie szkół i placówek specjalnych oraz klas integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych	136 647 730,52 zł	budżet Miasta Krakowa		4 090 uczniów niepełnosprawnych

Priorytet 5: Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych.

Zadania: **Polityka grantowa miasta;**
Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych;
Centra Informacji dla osób niepełnosprawnych;
Promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych.

Roczny Program współpracy Gminy Miejskiej Kraków z organizacjami pozarządowymi określa obszary tej współpracy i rodzaje działań, które mogą być wspomagane z budżetu Miasta Krakowa. Podstawą tej współpracy jest współfinansowanie przez Gminę projektów przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe skierowanych do środowiska osób niepełnosprawnych, w formie grantów. Konkursy grantowe realizowane są ze środków gminnych przez Wydział Sportu i Inicjatyw Społecznych i ze środków PFRON przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Dzięki wsparciu Gminy zrealizowano 64 projekty.

Przy Prezydencie Miasta Krakowa funkcjonuje Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, w skład której wchodzi przedstawiciele największych organizacji działających w środowisku osób niepełnosprawnych zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych*. Rada pełni funkcję opiniotwórczą w stosunku do lokalnych aktów prawnych, monitorując uwzględnianie w nich zapisów dotyczących osób niepełnosprawnych.

W ramach projektów realizowanych we współpracy z Krakowskim Forum Organizacji Socjalnych w Miejskim Ośrodku Wspierania Inicjatyw Społecznych realizowano:

- **Doradztwo i Kariera** – ponadlokalna sieć aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością. W punkcie konsultacyjnym udzielana jest bezpłatna, fachowa pomoc dla osób niepełnosprawnych z zakresu doboru właściwej oferty pracy lub metody postępowania przy jej poszukiwaniu, przygotowania dokumentów aplikacyjnych, przygotowania do rozmowy kwalifikacyjnej oraz praw i obowiązków pracowniczych.
- **Dzielnicowe Centrum Kompetencyjne dla Osób Niepełnosprawnych** – podstawowym celem projektu jest kompleksowa pomoc osobom niepełnosprawnym w procesie integracji społecznej. Zgłaszającym się beneficjentom udzielane są bezpłatne porady prawne oraz socjalne, pomoc w przygotowaniu dokumentów w postępowaniach sądowych i administracyjnych. W zakres konsultacji wchodzi również zagadnienia odnoszące się do rehabilitacji, uprawnień socjalnych, edukacji. Wskazywane są także właściwe instytucje oraz procedury.

Wspólnie z organizacjami pozarządowymi działającymi w środowisku osób niepełnosprawnych realizowane jest coroczne przedsięwzięcie promujące osiągnięcia osób niepełnosprawnych w różnych dyscyplinach: artystycznych, sportowych, rekreacyjnych - Tydzień Osób Niepełnosprawnych „Kocham Kraków z Wzajemnością”. W ramach trwającego siedem dni cyklu imprez osoby niepełnosprawne zmagają się w rywalizacji sportowej podczas zawodów lekkoatletycznych, piłkarskich, pływackich, wspinaczkowych, spełniają swoje marzenia na lotnisku w podkrakowskim Pobiedniku, oddając pierwsze

w życiu skoki spadochronowe w tandemie, jak również spełniają się artystycznie. Od trzech lat do organizacji Tygodnia Osób Niepełnosprawnych „Kocham Kraków z Wzajemnością” włącza się Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, rozszerzając krąg uczestników na całe Województwo Małopolskie.

III edycja Konkursu „Kraków bez barier”, realizowana w ramach kampanii społecznej zainicjowanej przez Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji „Polska bez barier”, miała na celu promocję budownictwa dostępnego i uhonorowała pamiątkową tablicą z brązu obiekty najlepiej dostosowane w czterech kategoriach: obiekt zabytkowy, przestrzeń publiczna, obiekt użyteczności publicznej, budynek mieszkalny. Konkurs zakończyła uroczysta gala w Audytorium Maksimum UJ, połączona z obchodami Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych.

PRIORYTET 5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych

ZADANIA	DZIAŁANIA OPERACYJNE	KOSZTY ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	REALIZATOR	WSKAŹNIKI REZULTATU
1. Polityka grantowa Miasta	współfinansowanie projektów organizacji pozarządowych działających w środowisku osób niepełnosprawnych	300 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Sportu i Inicjatyw Społecznych	zrealizowano 26 projektów organizacji pozarządowych dla 10 200 osób niepełnosprawnych
	organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych dla osób starszych i niepełnosprawnych	14 000 zł	budżet Miasta Krakowa	Wydział Sportu i Inicjatyw Społecznych	6 organizacji pozarządowych zorganizowało imprezy dla 2 500 osób niepełnosprawnych
	zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, zlecane fundacjom oraz organizacjom pozarządowym na podstawie rozporządzenia MPiPS	899 770 zł	PFRON	MOPS	zawarto 18 umów organizacjami pozarządowymi
2. Działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych	opiniowanie projektów uchwał i programów	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych	działania na rzecz całej społeczności osób niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków
	inspirowanie działań zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa		działania na rzecz całej społeczności osób niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków
3. Promocja osiągnięć osób niepełnosprawnych	realizacja Tygodnia Osób Niepełnosprawnych "Kocham Kraków z wzajemnością"	250 000,16 zł	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych, Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z organizacjami pozarządowymi	zorganizowanie ok. 50 przedsięwzięć integracyjnych, w których wzięło udział ok. 8 000 osób niepełnosprawnych
	VIII Cracovia Maraton	17 371,18 zł	budżet Miasta Krakowa	Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych, Wydział Świadczeń Socjalnych, Zarząd Infrastruktury Sportowej	koordynacja startu 52 niepełnosprawnych maratończyków
4. Zadanie z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecane fundacjom oraz organizacjom pozarządowym na podstawie rozporządzenia MPiPS z 7.02.2008 r. (Dz.U. nr 29, poz.172)	dofinansowanie projektów organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	1 000 000 zł	PFRON	MOPS – zadanie ustawowe we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami	realizacja projektów wyłonionych w drodze konkursu ofert

Priorytet 6: Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb.

Zadania: **Zlecanie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;**
 Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom;
 Udzielanie pomocy wolontaryjnej osobom niepełnosprawnym;
 Pozyskiwanie partnerów społecznych w celu tworzenia ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Ustawa z dnia z dnia 12 marca 1994 r. o pomocy społecznej wskazuje, że pomoc w formie usług przysługuje osobom samotnym, niepełnosprawnym, które z powodu wieku, choroby lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznawane również osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi świadczone są w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Organizatorem usług opiekuńczych jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z wyspecjalizowanymi w tym zakresie organizacjami pozarządowymi lub firmami prywatnymi.

W zadaniach planowanych w Harmonogramie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na rok 2009 nie uwzględniono zadań, których realizacja była uzależniona od pozyskania środków unijnych. MOPS dzięki dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Społecznego wdrożył do realizacji Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w ramach projektu „Pora na aktywność”, dzięki któremu mogły być zrealizowane zadania związane z podnoszeniem kompetencji zawodowych osób niepełnosprawnych, terapii rodzinnej i indywidualnej oraz kontynuowaniu programu asystent osób niepełnosprawnych, czyli zatrudnieniu przeszkolonych asystentów.

PRIORYTET 6: Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb.

ZADANIA	DZIAŁANIA OPERACYJNE	PLANOWANE KOSZTY ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	REALIZATOR	WSKAŹNIK REZULTATU
1. Zlecenie i koordynacja realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	świadczenie usług opiekuńczych	8 091 489,29 zł	budżet Miasta Krakowa, budżet Wojewody Małopolskiego	MOPS - zadanie ustawowe	pomoc w formie 964 778 godzin usług opiekuńczych dla 2 881 osób
	świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych	1 859 500 zł			pomoc w formie 159 242,5 godziny specjalistycznych usług opiekuńczych dla 412 osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 1 010,5 godziny dla 19 rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi
2. Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom	udzielanie pomocy pieniężnej i niepieniężnej dla osób niepełnosprawnych	25 829 883 zł	budżet Miasta Krakowa, budżet Wojewody Małopolskiego	MOPS - zadania ustawowe	pomoc w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych dla 8 380 osób niepełnosprawnych
	zapewnienie całodobowej opieki i pomocy osobom niepełnosprawnym	79 444 342 zł			2 036 miejsc w DPS dla osób niepełnosprawnych, w 2009 roku skorzystało z nich 2 272 osoby, zapewniono również 12 miejsc w rodzinnych domach pomocy
	ponoszenie odpłatności Gminy za pobyt w DPS mieszkańców Krakowa w innych powiatach	1 010 248,31 zł			odpłatność za pobyt 76 osób w domach pomocy społecznej prowadzonych przez inne powiaty
	zlecenie zadania z zakresu prowadzenia socjalizacyjnej placówki opiekuńczo - wychowawczej dla dziewcząt w szczególności o obniżonej normie intelektualnej w stopniu lekkim i umiarkowanym	970 870 zł	budżet Miasta Krakowa	MOPS	zapewnienie opieki i wychowania 36 dziewczętom o obniżonej normie intelektualnej z terenu GMK oraz innych powiatów
	prowadzenie 4 zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem specjalistycznych rodzin zastępczych	162 195,35 zł			zapewnienie opieki i wychowania 7 dzieciom
	udzielanie pomocy niepieniężnej w formie porad prawnych lub psychologicznych	w ramach etatów	budżet Miasta Krakowa	MOPS	1 987 osobom niepełnosprawnym została udzielona porada; łącznie osobom niepełnosprawnym udzielono 7 486 porad prawnych i psychologicznych w ramach 3 811 spotkań
3. Udzielanie pomocy wolontaryjnej osobom niepełnosprawnym	pozyskiwanie i koordynacja pracy wolontariuszy pomagających osobom niepełnosprawnym	1 402,30 zł	budżet Miasta Krakowa	MOPS	pomoc świadczona przez 78 wolontariuszy, którą objęto 64 osoby starsze i niepełnosprawne

4. Pozyskiwanie partnerów społecznych w celu tworzenia ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	tworzenie i finansowanie ośrodków wsparcia dla osób starszych	5 191 248 zł	budżet Miasta Krakowa, budżet Wojewody Małopolskiego	MOPS	3 ośrodki wsparcia dziennego dla 130 osób starszych, prowadzone przez podmioty niepubliczne, 1 jednostka budżetowa pobytu dziennego - MDDPS przeznaczona dla 540 osób starszych
	prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3 979 060,63 zł			zapewnienie 396 miejsc dla osób z zaburzeniami psychicznymi w środowiskowych domach samopomocy
5. Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w ramach projektu systemowego „Pora na aktywność”	asystent osoby niepełnosprawnej – zatrudnienie asystentów	143 515,45 zł	Europejski Fundusz Społeczny	MOPS	90 osób skorzystało z instrumentu aktywnej integracji asystenta osób niepełnosprawnych w średnim wymiarze 42 godzin
	zajęcia podnoszące kluczowe kompetencje zawodowe w Warsztatach Terapii Zajęciowej	168 510 zł			163 klientów skorzystało z zajęć w Warsztatach Terapii Zajęciowej Fundacji Brata Alberta, Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki, przy Zarządzie Dzielnicowym TPD, Duszpasterskiego Stowarzyszenia Osób z Upośledzeniem Umysłowym.
	kursy zawodowe i kształcące kompetencje kluczowe dla osób niepełnosprawnych realizujących program integracji osób niepełnosprawnych	1 075 zł		podmiot wyłoniony w drodze zamówienia publicznego	1 kurs dla 1 klienta
	terapia rodzinna indywidualna i grupowa	10 500 zł		Krakowski Instytut Psychoterapii	16 klientów korzystało w wymiarze 144 godzin, I tura warsztatów dla osób niepełnosprawnych
	organizacja spotkań podsumowujących dla uczestników projektu	13 908 zł		podmiot wyłoniony w ramach zamówienia publicznego	3 spotkania dla uczestników projektu
	poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, warsztaty dla osób niepełnosprawnych	w ramach etatów	MOPS	MOPS	1 grupa wsparcia, 3 tury warsztatów dla osób niepełnosprawnych, 58 osób skorzystało z poradnictwa

Załączniki:

1. Realizacja zadań powierzonych dzielnicom z zakresu problematyki osób niepełnosprawnych.
2. X Tydzień Osób Niepełnosprawnych „Kocham Kraków z Wzajemnością”